

הצעה לשיעור פתיחה בנושא תרבות ישראל ומורשתו

המטרה:

התלמידים יכירו את שם המקצוע ומשמעות המילים המרכיבות את כותרת המקצוע
התלמידים יכרו תפיסות שונות לגבי מסורת ומסירה.

מהלך השיעור:

שלב ראשון:

1. על הלוח לכתוב: "תרבות ישראל ומורשתו"
 - לבקש מהלומדים להסביר מהי תרבות
 - לכתוב על הלוח נקודות שונות ולכתוב את ההגדרה המילונית
- (תרבות היא מכלול הערכים, האמונות ותפיסות העולם כפי שהן באות לידי ביטוי בהתנהגותם של בני האדם. אבני היסוד של התרבות הן, בין השאר, הסמלים, הטקסים והמיתוסים)
2. לבקש מהלומדים להסביר מהי ישראל בשבילם (הכוונה האם הם מתייחסים לארץ, לאנשים החיים בה אז מה זה אומר גבי המיעוטים, האם זו הגדרה לאום, היכן משתלב היהודי בישראלי ועוד...)
אפשרות שנייה- לא להתייחס למילה ישראל בשיעור אלא בבית לבקש מכל לומד ליצור מסגרת ובה ליצור תמונת קלאז' של ישראל שלו. לתלות בכיתה את התוצרים.
 3. לשאול את הילדים מהי מורשת וכדי לעמיק את השיח בנושא מצורפים מספר טקסטים לקריאה בכיתה:

"קיבלתי בירושה גרזן מסבי, שמסרו לאבי, הוא החליף לו את הלהב ואני את הקת" (אנונימי)

מאיר בוזגלו, "בין דיווח למסירה", בתוך: שפה לנאמנים: מחשבות על המסורת, ישראל: הוצאת כתר, 2008:

להיות מסורתי הוא לתפוס את עצמך כחוליה בשרשרת ארוכה. הרבה נקבע כבר מן ההקשר שבו נולדתי. כשם שאינני בוחן בכל רגע את השקפת עולמי לאורך חיי כך אינני בוחן את חיייהם ואמונותיהם של אבי ואמי בכל רגע. מצד שני, כשם שיש מקום לשינוי דעתי בגיל שלושים כך יש מקום לשינוי בתוך תנאי החיים שנולדתי להם. הוריי אינם מקריים לי. חיי וחייהם נמתחים על פני הזמן בשרשרת של מסירה. המלט המחבר חוליות אלה הוא הנאמנות מצד הילד והאחריות מצד ההורים, שאינה אלא הנאמנות להוריהם שלהם.

ברל כצנלסון " מקורות לא אכזב י"ד באב תרצ"ד – 1934, "דבר":

דור מחדש ויוצר איננו זורק אל גל האשפה את ירושת הדורות. הוא בוחן ובודק, מרחיק ומקרב ויש שהוא נאחז במסורת הקיימת ומוסיף עליה, ויש שהוא יורד לגלי גרוטאות, חושף נשכחות, ממרק אותן מחלודתן, מחזיר לתחייה מסורת קדומה, שיש בה להזין את נפש הדור המחדש

שלב שני:

לכתוב על הלוח את הנושא השנתי של המקצוע :

שכבה ה : עם וארצו

שכבה ו : גיל מצוות – אחריות ומחויבות

שכבה ז: זהות יהודית-ישראלית בעולם משתנה

שכבה ח : תיקון היחיד וחברה מתוקנת בהגות היהודית והציונית

לבקש מהלומדים לשאול שאלות שעולות אצלם מקריאת הכותרת

(המטרה היא לעורר עניין וסקרנות ואין צורך לענות על השאלות).

שלב שלישי:

לקרוא את הציטוט שבתחתית החוברת של השופט חיים כאן ולהסביר שיש ערכים אוניברסאליים אבל יש בכל תרבות הם באים לידי ביטוי בדרך אחרת לדוגמא: כבוד האדם

לבקש מהילדים דוגמאות איך בכל תרבות נושא כבוד האדם בא לידי ביטוי בדרכים שונות.

דוגמא: קשר עין בתרבויות שונות

יש תרבויות שבהן לא מנומס להגיע לנגיעה פיזית ויש לשמור על מרחק. יש תרבויות שמעריכות את השמירה על קשר עין במהלך מפגש פנים אל פנים ויש עמים שבהם שמירה על קשר עין נתפסת כנעיצת עיניים מטרידה ולא מנומסת.

סיפורו של צוות גלובלי, שהוקם בחברת היי-טק בינלאומית לצורך פיתוח מוצרים חדשניים – יכול להמחיש את ההבדלים בין נקודות מבט שונות לאותם ערכים. הצוות הורכב מעובדים מיפן, מארה"ב ומישראל. לצרף צורפו אנשים מקצועיים מצוינים. הכל נראה מבטיח בתחילת הדרך, אלא שעד מהרה צצו הבעיות. למפגש ההיכרות הראשוני, באו האמריקאים והיפנים בלבוש רשמי, שכלל חליפה ועניבה, בעוד הישראלים, אף שתודרכו מראש כיצד עליהם להתלבש, באו בסנדלים ובנעלי ספורט ועם חולצות שהשתלשלו מתוך החליפות. אפשר היה אולי להתעלם מן הסצנה המביכה הזאת, אם ההמשך היה מוצלח יותר, אבל ההמשך היה מביך לא פחות. בעת קיום פגישות העבודה הראשונות, התגלו הפערים העמוקים שבין שלוש הקבוצות. בעוד הישראלים שואפים לרוץ קדימה ולהגיע מהר "אל העניין עצמו", פיתוח המוצר, האמריקאים הרבו לעסוק בקביעת סדרים ונהלים לארגון העבודה. ואילו היפנים ביקשו להקדיש את עיקר הזמן לתכנון מוקדם של המוצר. הישראלים פירשו את הרצון היפני הזה, לשקוד על שלב התכנון המוקדם, כחוסר רצון – או כחוסר יכולת – להתקדם, ולא כסימן לחשיבות שמייחסים היפנים לתהליך התכנון. גם האמריקאים לא בדיוק התלהבו מהגישה הישראלית, שלפיה אין להקדיש זמן רב מדי לתכנון המוקדם ולהשלים את התכנון תוך כדי עבודת הפיתוח, בדרך של אלתור, תוך שמירה על גמישות מחשבתית ופתיחות לרעיונות שיצאו בדרך. השפה שבה התנהלו המפגשים הייתה אנגלית, ולמרות שכל המשתתפים דיברו אותה, רבים חשו צורך להיעזר באמצעים תומכים לא מילוליים, שנועדו לחזק את המסר הוורבלי. כיוון שהמפגשים היו מפגשים פנים אל פנים, אפשר היה

להשתמש בשפת הגוף, בהבעות פנים, באינטונציות. אלא שהתקשורת הלא מילולית לא סייעה הרבה במקרה זה. הישראלים התקשו מאוד לפענח את שפת הגוף של היפנים, שהתגלו כ"קשים לקריאה". "מה, לעזאזל הם חושבים?", "מה באמת הם רצו להגיד?" — היו שתי תגובות אופייניות בקרב הישראלים. הישראלים התקשו מאוד להחליט אם היפנים מרצים, ומתי, בעוד שהם עצמם הביעו את דעתם על המתרחש בקבוצה בישירות מוחלטת. הישירות הזאת לא בדיוק עזרה לקידום העבודה בצוות. בעוד האמריקאים הסתגלו לאיטם לאופי התגובות הישראליות והצליחו להתמודד איתן, היפנים הפגועים הלכו והסתגרו יותר ויותר תחת מטר ההערות הביקורתיות הישראליות, בעיניהם הישירות הזו נתפסה כעלבונות צורבים. הישראלים פשוט לא הפנימו את הרגישות היפנית הקיצונית ל"הלבנת פנים בפומבי".

שלב רביעי:

קריאת המבוא לספר + הפרק הראשון שילמד בכיתה.

בהצלחה ושנת לימודים מאתגרת ומעניינת,

אורית שטרית – חינוך ישראלי

בכל שאלה הערה והארה ניתן לפנות ל:

hinuch@hinuch.org.il / או 054-3156151

תזכורת :

אם טרם קבעתם הדרכות לשנת הלימודים הקרובה אנא צרו קשר בהקדם